

KÉPZÉS ÉS GYAKORLAT

DOI: 10.17165/TP.2016.3-4.5

BIKICS GABRIELLA¹ – KEGYES ERIKA²

DIGIDEUTSCH – Német nyelvű digitális tananyag általános iskolások számára

A Miskolci Egyetem Német Nyelv- és Irodalomtudományi tanszékének oktatói és tanárképzésben részt vevő hallgatói egy új digitális tananyagot dolgoztak ki a német nyelvet kezdő szinten tanuló általános iskolások számára. Írásunkban a tananyag koncepcióját mutatjuk be, leírjuk a módszertani elveinket és rámutatunk arra két legfontosabb elemre, ami munkánkat más digitális, interaktív vagy online nyelvtanulást segítő tananyagoktól megkülönbözteti: 1. tanulási nehézségekkel küzdő tanulók támogatása a nyelvtanulásban; 2. a német mint második idegen nyelv tanulásában való alkalmazási lehetőségek.

Bevezetés

A DIGIDEUTSCH című német nyelvű tananyagot a Miskolci Egyetem Német Nyelv- és Irodalomtudományi Tanszékén fejlesztettük ki a Digitális Nemzeti Fejlesztési Program keretében, a Kormányzati Informatikai Fejlesztési Ügynökség és a Miskolci Egyetem együttműködésében a Nyíregyházi Móra Ferenc Általános Iskola Petőfi Sándor Tagintézménye pedagógusainak továbbképzésének céljából. Az általunk kidolgozott tananyag, mint ahogyan az eddigi tapasztalataink is mutatják, általában is hasznára válhat a német nyelv tanításának, és segítheti módszertani megújulási törekvéseit, hiszen a német nyelv tanításában is egyre határozottabb igény mutatkozik a digitális tananyagok használatára.

Számos kutatás és elméleti (modellalapú) megközelítés foglalkozik a digitális és az online nyelvtanulás motiváló hatásával és a nyelvtanítás technológiai alkalmazások irányába való elmozdulásával (összefoglalóan lsd. Benedek szerk., 2013). A mobilkommunikáció, a különböző adathordozók alkalmazása, a digitális hálózatokba való bekapcsolódás lehetőségei valóban sok

---

¹ PhD, egyetemi docens, Miskolci Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Modern Filológiai Intézet, Német Nyelv- és Irodalomtudományi Tanszék, bikicsg@gmail.com

² PhD, egyetemi docens, Miskolci Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Modern Filológiai Intézet, Német Nyelv- és Irodalomtudományi Tanszék, kegyeserika@gmail.com

előnyt kínálnak a nyelvtanulók számára: érdekesebb tananyagok, életszerű interakciós helyzetek, azonnali visszajelzés a teljesítményről, a szinkron és az aszinkron tanulási formák változatosá tétele és – nem utolsósorban – tanulói közösségek létrehozása a világháló segítségével. A modern nyelvoktatási eszközök, a számítógéppel támogatott nyelvoktatási formák új oktatási helyzetet teremtenek a német nyelvoktatás számára is, hiszen új tanári kompetenciák elsajátítására van szükség ahhoz, hogy a digitális tananyagok valóban elérjék a céljukat, és hasznos tanulási tartalmakat kínáljanak a nyelvtanulóknak. Egyre fontosabbá válik a nyelvoktatók számítástechnikai háttértudása ahhoz, hogy a digitális tananyagra épülő nyelvóra sikerélmény legyen a nyelvet oktatók és a nyelvet tanulók számára egyaránt. Szabó Erzsébet Mária (2013) tanulmányában összeveti a hagyományos és a digitális nyelvpedagógiát, bemutatja az egyéni nyelvtanulás online formáit, rámutatva arra, hogy a hálózatok kiépítése új szociális tanulási formákat hozott létre. A tanulmány hangsúlyozza, hogy az online nyelvtanulói közösségekben a hagyományostól teljesen eltérő módon zajlik a szövegfeldolgozás, és más tanulói kompetenciák alkalmazását követelik meg a közösen online létrehozott szövegproduktumok.

A digitális tananyag fogalmát a DIGIDEUTSCH esetében a következő kulcsszavak mentén értelmeztük: kisebb-nagyobb tematikus nyelvoktató egységek, egymásra épülő, kompetenciafejlesztő feladatok és feladatsorok, amelyek a korcsoport tanítására-nevelésre jellemző oktatási feladatoknak és a tantárgyi kerettantervnek megfelelően közvetítenek új ismereteket, adnak lehetőséget az önellenőrzésre, személyre szabottan egészítik ki a nyelvtani ismereteket, és ezekhez használják fel az olyan IKT eszközöket, mint a képes, hangos, szöveges magyarázó részek, a szavak és a szintaktikai egységek gyakorlását elősegítő interaktív tanulási gyakorlatok. A tananyag létrehozásakor egyaránt érvényesítettük a leíró nyelvészeti, az alkalmazott nyelvészeti, a lexikográfiai, a pedagógiai és német nyelv oktatásában alkalmazott szakmódszertani szempontokat.

A tananyag kidolgozásában részt vettek: Bikics Gabriella, Kegyes Erika, Kriston Renáta, Bazsóné Sőrés Mariann, akik a Miskolci Egyetem Német Nyelv- és Irodalomtudományi Tanszékén oktatnak, Sabine Hankó, aki a tanszékünk anyanyelvi lektora, és Franziska Hankó, aki a tananyag különböző fejlesztési fázisaiba mint a tanszékünk gyakornoka kapcsolódott be. Itt szeretnénk megemlíteni, hogy a tananyag kidolgozásához ötleteikkel hozzájárultak a tanszékünk tanárszakos hallgatói is, akik a tananyag tesztelésében és javításában is nagy segítségünkre voltak. Az alábbiakban a DIGIDEUTSCH koncepcióját mutatjuk be, és beszámolunk az első tapasztalatainkról.

1. A tananyag céljai

A DIGIDEUTSCH tananyag abból az elgondolásból jött létre, hogy a 21. század tanulói nem oktathatók csupán a hagyományos módszerekkel. A tanulókat körülvevő digitális világ egyre jobban behatol az iskolába. A tanár már nem az egyedüli információt közvetítő forrás az órán, segítői már nemcsak a tankönyvek, munkafüzetek és hanganyagok, hanem a számítógép és a digitális tábla révén a tanárnak készen kell állnia arra is, hogy a tanulást a diákok számára élvezhetőbbé és motiválóbbá tegye, például az által, hogy Facebook-csoportot hoz létre, vagy e-mailben küld visszajelzést a diákok teljesítményéről. Szükség van tehát olyan, könnyen kezelhető, iskolai keretek között használható tananyagokra, amelyek letöltve, kivetítve a tanórát színesítik, vagy a differenciálást lehetővé teszik. Ezek mellett kap egyre nagyobb szerepet az önálló tanulást támogató, az egyéni kompetenciákat célirányosan fejlesztő és a tanulást a tanuló individuális szokásaihoz igazító tananyagokra is. Különösen szükség van a digitális háttérű tankönyvet kísérő, azt kiegészítő, vagy attól teljesen független gyakorlást biztosító feladatsorokra a hátrányos helyzetű és a különböző tanulási nehézségekkel küzdő tanulók esetében, akik számára a terjedelmes írott szövegek nehezen feldolgozhatók, a tankönyvi nyelvtani magyarázatok bonyolultak, vagy a szavak elsajátításához több és intenzívebb, de nem monoton gyakorlási formát igényelnek. Az interneten elérhető ugyan sokféle nyelvgyakorló, elsősorban nyelvtan-gyakorló feladat, ezek azonban nem kifejezetten magyar anyanyelvű tanulóknak készültek, másrészt pedig nem egységes koncepcióban fejlesztik a nyelvtanulók kompetenciáit szóban és írásban, és ami a legfontosabb: nem koncentrikusan fejleszhető tematikus egységekre bontják a nyelvi órák témáit, hanem egyazon témán belül jutnak el a kezdőtől a haladóbb szintig. Ha megtekintjük a Digitális Tananyag és Taneszköz Forgalmazó Zrt. hivatalos internetoldalának az ajánlatait, akkor például megvásárolhatjuk az *iDoctum* digitális tananyagot 29.900 Forintért, amely egy digitális feladatgyűjtemény a német nyelvet oktatók számára a kezdőtől a haladó szintig, és valójában egy, a tanulók tudását kiegészítő vagy önellenőrző feladatsorok pillanatok alatt összeállítható változatait teszi lehetővé. Ugyanitt szerezhető be a *Manó német nyelvoktató csomag* is, mindent egybevetve és a teljes sorozatot megvásárolva 89.000 Forintért. Ez a tananyag kisgyermek és kisiskolás számára készült vidám, vicces és érdekes, mozgalmas képi elemeket tartalmazó nyelvoktatási csomag, amelynek a segítségével a helyes kiejtés és a legáltalánosabb témakörök szavai gyermekszemmel sajátíthatók el. Ha az interaktív tananyagok között keresgélünk, akkor már sokkal több, ingyenesen hozzáférhető és letölthető nyelvleckére

bukkanhatunk. A regisztrációs felület statisztikái alapján nemzetközi szinten népszerű a *Deutsch Interaktiv*, ami a *Deutsche Welle* honlapján keresztül érhető el, tanfolyami jelleggel működik, és kezdőknek is ajánlható, főként a változatos szókincsgyakorlatok miatt. Természetesen különbséget kell tennünk a digitális, az interaktív tananyagok és a korábbi kiadású ún. nyelvoktató CD-Rom között. Ez utóbbiak között kedvező fogadtatásra talált, legalábbis az eladási mutatók alapján, a *PONS Mobil nyelvtanfolyam német* címet viselő termék. Bár ez is elsősorban szókincsfejlesztés és adott mondatok begyakorlására korlátozódik, megvalósul benne az individuális tanulás koncepciója, és bármilyen adathordozón működik. A DIGIDEUTSCH tananyag hiánypótlónak tekinthető, mivel osztálytermi munkában alkalmas a digitális nyelvtanulási folyamatok megvalósítására, és reméljük, hamarosan mindenki számára ingyenesen elérhetővé válik.

2. A tananyag célcsoportja

A DIGIDEUTSCH német nyelvi tananyagot általános iskolai tanulóknak készítettük, de használhatják bármely korosztályból a kezdő, az A1 és az A2 nyelvi szinten álló nyelvtanulók is. Különösen ajánljuk a tanulási nehézségekkel küzdő tanulóknak, mert sok képet, rajzot, képes szöveget, sok egyszerű kikeresésre és hozzárendelésre épülő feladatot, játékot, páros vagy csoportos munkában eljátszható egyszerű párbeszédet, hangzó anyagot tartalmaz. A kiejtést anyanyelvi beszélők segítik elsajátítani. Minden tanegység, feladatlap szavait, szövegeit és dialógusait német anyanyelvűektől hallgathatják meg a tanulók.

3. A tananyag műfaja

A DIGIDEUTSCH német tananyag műfaját tekintve nem tankönyv. Nem képes, és nem is kívánja pótolni a nyelvtanuláshoz elengedhetetlenül szükséges nyelvkönyvet, illetve többkötetes nyelvkönyvcsaládot, ami azonos koncepcióra épülve, következetes lexikai és grammatikai progressziót követve juttatja el a nyelvtanulót a nyelvtudás különböző lépcsőfokait jelentő nyelvi szintekre. Feltételezzük, hogy a DIGIDEUTSCH tananyag használatakor a tanuló valamelyik kommunikatív német nyelvkönyvből tanul, és rendelkezésére állnak olyan, tanulást támogató eszközök, mint például a számítógép, az internetkapcsolat, az online szótár vagy adott esetben az okostelefon vagy laptop. A DIGIDEUTSCH valójában nem tekinthető olyan munkafüzetnek sem, amely felépítését tekintve szorosan kapcsolódik a tanórán használt nyelv-

könyvhöz, és azzal szókészletében, nyelvtani egységeiben teljesen kompatibilis. A DIGIDEUTSCH egy olyan digitális tananyag, amely hagyományosan osztályokban, korosztályokban szemléli a tantervi keretben meghatározott, elsajátítandó nyelvi ismereteket és kommunikatív kompetenciaszinteket, és ezeket mélyíti el célirányosan, holisztikus szempontok alkalmazásával.

4. A tananyaggal fejleszthető kompetenciák

A DIGIDEUTSCH tananyag célja az általános tanulási, a szociális és az idegen nyelvi kompetenciák párhuzamos fejlesztése. Az alábbiakban ezeket a kompetenciaterületeket mutatjuk be részletesen.

(a) Az általános tanulási kompetenciák közül a DIGIDEUTSCH tananyagban különös figyelmet fordítottunk a strukturálási, a kognitív megértési és a problémamegoldó kompetenciák fejlesztésére. Ezek megvalósulásának formáit mutatja be az 1. táblázat.

	<p><i>Strukturálási képesség: fő kategóriák</i></p> <p>A logikai képességet, a rendezés és rendszerezés képességét fejleszti a tananyag struktúrájának átlátása és követése. Ezért a tíz témakörhöz mindig azonos bevezető kép tartozik, de beszéd-buborékban megjelenik az egyes témaköröket jelképező kép önmagában is, hogy a felismerhetőséget minél könnyebbé és gyorsabbá tegyük a diákok számára.</p>
	<p><i>Strukturálási képesség: alkategóriák</i></p>
	<p>Minden egyes témakört azonos kép jelenít meg minden évfolyamon, de az alkalmazott szimbólum megjelenik a témakörhöz tartozó összes feladatlapon. Ennek alapján a tanár, de a tanuló maga is hozhat döntéseket a tanulási folyamatban. Dönthet amellet, hogy a szimbólumot követve megoldja a témakör összes feladatát, és egyenes vonalúan fejleszti tudását az adott témakörben, hiszen a feladatok egymásra épülnek. Dönthet azonban úgy is, hogy témaköröket követve, minden alkalommal más-más témakör azonos számú feladatlapját oldja meg, s így képességek, kompetenciák mentén haladva sajátít el új ismereteket egy-egy új témakörből.</p>

	<p><i>Kognitív képességek</i></p> <p>Az anyanyelvi és az idegen nyelvi megértési képességet egyaránt fejleszti az egyes feladatok szövegének elolvasása németül és magyarul, a kitűzött feladat céljának, problémájának, megoldási stratégiáinak átlátása, kiválasztása. A feladatok két nyelven történő megfogalmazásával a tanulók szókincse is fejlődik, még inkább azonban nyelvi strukturáló és szegmentáló képessége. Fontos, hogy a feladatok megszövegezésében nem magyar és német tükörfordításokról van szó, hanem a német nyelvű instrukció megértését segítő és a feladatban megfogalmazott cselekvés végrehajtását irányító magyar nyelvű utasításokat kap a tanuló. Ezeket olvashatja, meghallgathatja, de akár a párhuzamosság elve mentén is haladhat: meghallgathatja, és követő olvasással ellenőrizheti a hallott információtartalmakat.</p>
---	---

1. táblázat. Általános tanulási kompetenciák

(b) DIGIDEUTSCH tananyagunkban az online és a digitális tanulási környezet kihívásaiból adódóan középpontban állnak a szociális kompetenciák. Ezek közül is kiemelten a kommunikáció, a kooperáció, a koordináció, a konfliktuskezelés, egymás segítése, adott szituációkban javítása, az empátia és a tolerancia hatékony fejlesztése volt a legfontosabb célunk. Ezeknek a célkitűzéseknek a megvalósítási folyamatát szemlélteti a 2. táblázat.

	<p>A DIGIDEUTSCH tananyag fontos célja a szóbeli kommunikáció fejlesztése. Ez elsősorban adekvát interakciós minták elsajátításával történik. Ezért építettünk be a tananyagba dialógusokat, amelyeket a tanulók meghallgathatnak, eljátszhatnak, átalakíthatnak, kibővíthetnek. Ezek a feladatok páros munkára épülő minidialógusok, amelyek sikeres megoldásához két tanuló közös munkája szükséges. A tanulók a munkájukat írásban rögzíthetik a munkafelületen, esetleg digitálisan rögzíthetik hangzó anyag vagy képi anyag formájában, és elküldhetik a tanárunknak ellenőrzésre, illetve a tanár is kérheti a munka beküldését a felületen keresztül. A párbeszédnek egyszerű ismétlésen vagy szó-behelyettesítésen alapuló párbeszédet tartalmaznak, később azonban előfordulnak önállóan felépített beszélgetések is.</p>
	<p>A tananyagban vannak csoportmunkában elvégzendő feladatok is. Ebben az esetben általában a tanulók közötti szótalálási versenyről van szó, vagy közös szógyűjtésen alapuló feladatról. A csoportmunka vonatkozhat valamilyen probléma megoldására is, például illusztráció készítése.</p>

2. táblázat. Szociális kompetenciák

(c) A tananyag használatával kezdő szinten ismerkedhetnek meg a nyelvtanulók a hétköznapi nyelvi kontextusokban és szituációkban leggyakrabban használatos szavakkal, egyszerűbb grammatikai struktúrákkal és kommunikatív szándékok realizációjának pragmatikai lehetőségeivel. Ennek megfelelően az idegen nyelvi kompetenciák fejlesztésében a szókincs folyamatos növelése mellett a receptív és a produktív nyelvi készségek fejlesztése párhuzamosan halad. Az idegen nyelvi kompetenciák fejlesztése önállóan, páros vagy csoportos munka segítségével történik. A legátfogóbb cél a tananyag témaköreiben a szókincs folytonos bővítése, ismétlése, új szavak tanítása, gyakoroltatása, lehetőség szerint újabb kontextusok és szituációk bevonásával, valamint a szóbeliség és az írásbeliség arányos fejlesztése. E célok felismerése érdekében, és azért, hogy ezek a tanulókban is tudatosodjanak, alkalmaztuk azokat a grafikai es módszertani megoldásokat, amelyeket a 3. táblázat bemutat.

	<p>A szavakat különálló LEGO-kockák jelképezik. Ezeket a tanulók tapasztalatból ismerik, és tudják, hogy először különállóak, majd valamilyen formában egységet fognak alkotni. A feladatlapokat lehet úgy használni, hogy a szavak sávja látható a képernyőn, de úgy is, hogy ez a sáv el van rejtve, és csak kattintásra jelenik meg, mintegy segítségként a feladat megoldásához. Ez a megoldás a differenciálást segíti elő, akinek segítségre van szüksége, élhet vele. Ugyanakkor arra is ügyeltünk, hogy a szavakat a feladathoz igazítva adjuk meg, ezért nem mindig jelenik meg automatikusan az igealak, a szó többes száma stb. Minden esetben a megoldáshoz vezető pragmatikus útvonalat követtük. Ezért az is előfordul, hogy anyanyelven is segítettük a szó megértését, de néha csak képekkel vagy egyéb szótanulási stratégia alkalmazásával.</p>
	<p>die Familie család</p> <p>Képes szótár: Egyes feladatokhoz képes szótár is tartozik, melynek segítségével a nehezebb szavak, a fontosabb szóalalok könnyebben memorizálhatók. Ez a megoldás a tanulók individuális tanulási szokásait igyekszik egyszerre több síkon is követni.</p>
	<p>Hangos szótár: A hallásértési készség fejlesztése céljából a szavakat és a feladatokat anyanyelvű tanár olvassa fel. A magyar nyelvű ekvivalens ezekben az esetekben nem hangzik el.</p>

3. táblázat. Grafikai es módszertani struktúra

A nyelvtan tanítása nem közvetlen, hanem csak közvetett célja a DIGIDEUTSCH tananyagnak. A nyelvtani szabályokat a tananyag nem fokozatosan építi fel, mint ahogyan ezt általában egy nyelvkönyv teszi. Ebben is a pragmatizmus elvét tartottuk szem előtt, nem több és nem keve-

sebb nyelvtani segítséget kapnak a tanulók, hanem csak annyit, amennyi a feladat sikeres megoldáshoz szükséges. Azok a feladatlapok, melyeknek a megoldása bizonyos nyelvtani kompetenciák nélkül nem lehetséges, és a feladathoz valamely nyelvtani szabály közvetlen ismeretére van szükség, új anyagként vagy emlékeztetőként tartalmazzák a nyelvtani szabályt és annak magyar nyelvű magyarázatát. A gyakorlatias és hasznos nyelvtanítási módszereket követve döntöttünk úgy, hogy a grammatikai elemek és egységek is akkor jelennek meg a felületen, ha a diák ehhez a segítséghez folyamodik, szeretné ellenőrizni, hogy jól és biztosan tudja-e az adott nyelvtani részt, vagy számára még új tananyagról van szó. Ez a módszer a differenciálás elvét erősíti, és segíti a diákokat a tudatos nyelvtanulási stratégiák elsajátításában, kiválasztásban és alkalmazásában. Egy fontos elvünket azonban még nem említettük meg. Ezt szemlélteti a 4. táblázat.

	<p>A „nyelvtan” elnevezést tudatosan kerüljük el, s ehelyett a terminus helyett mi mondatépítésnek nevezzük az egyes feladatokhoz tartozó morfoszintaktikai modelleket. A hangsúly a mondatok helyes felépítésén van, amit a tanulók számára, ellentétben a szavakat jelképező, különálló LEGO kockákkal, egymáshoz illesztett, összeépített LEGO kockák jelképeznek. Ebben a koncepcióban a tanuló számára világos és jól követhető struktúráról van szó: megtanulja, hogyan lehet a szavakból mondatokat építeni.</p>
---	---

4. táblázat: A mondatépítés elve

A nyelvi kompetenciák közül a DIGIDEUTSCH alkalmazásával közvetlen célként jól fejleszthetők a receptív készségek: a hallott és olvasott szövegek értése. A megoldások helyességét a felületen a tanulók és a tanárok is egyaránt megjeleníthetik, összehasonlíthatják, vagy igény esetén ellenőrzésre a tanárnak is beküldhetők a feladatok. A produktív készségek közül a párban vagy csoportban elvégezhető feladatok közvetlen célként a beszédkészséget fejlesztik, kiemelt figyelmet szentelve a tanulók korosztályának megfelelő kontextusban elhangzó beszélgetések interakciós mintáinak. Az íráskészség a DIGIDEUTSCH tananyagunkban csak közvetett célként fogalmazódott meg, elsősorban a helyesírás fejlesztésére fókuszáltunk az egyszerű betű- és szókirakó, szótagpárosító feladatok révén, hiszen a tananyag különösen a valamely rész-képességek terén lemaradást mutató tanulók kompetenciáinak fejlesztését célozza meg célirányosan, de van rá példa, hogy a tanulóknak önállóan, párban vagy csoportmunkában rövidebb terjedelmű szöveget kel alkotniuk német nyelven. Ez mindig beírható az írásfelületre és a tanár minden alkalommal visszajelzést küldhet a diákoknak a munka színvonaláról.

5. A tananyag szövegei és képei

A DIGIDEUTSCH tananyag egy oktatói kollektíva által fejlesztett feladatokat, valamint saját készítésű, továbbá az internetről átvett autentikus (adott esetekben rövidített, egyszerűsített) szövegeket tartalmaz. Bár az eredeti német szövegek nehezebbek, mint általában a tankönyvi leckék szövegei, mégis fontosnak tartottuk, hogy a tanulók „eredeti”, „élő” szövegekkel is találkozzanak, és ennek az azonnali mély vízbe dobásnak a segítségével tanulják meg, hogy nem szükséges minden egyes lexikai és grammatikai elem szegmentált megértése a szöveg tartalmának a megismeréséhez. Nem az ún. totális megértés a didaktikai és a pragmatikus cél, vagyis nem az a szövegértés legfőbb kritériuma, hogy a szövegeket a tanulók szó szerint megértsék vagy lefordítsák, hanem csak és kizárólag az ún. szelektív értés, vagyis hogy a tanulók a feladatban megjelölt szempontokat az olvasott vagy a hallott szövegből relevánsan válasszák ki. Emellett játszik fontos szerepet a globális szövegértés technikáinak az elsajátítása, amikor a tanulók megbeszélik egymással páros vagy csoportos munka keretében, hogy miről szólnak az adott (általában rövid terjedelmű, vagy szakaszokra bontott) hallott és olvasott szövegek. A tananyag gazdag képanyagot tartalmaz, amelyekkel a tanulók néha különböző módon játszhatnak is, például képösszerakós játékot. A képek minden esetben funkcionálisak, célja például a témakörök és feladatlapok struktúrájának megteremtésén túl a szavak megértése, a szótanulási stratégiák alakítása, vagy a szövegek legfőbb mondanivalójának a kiemelése, vizualizálása. Az egyszerű képeken túl beépítettünk a tananyagba videókat is, és vannak olyan feladatok is, amelyek az interneten való böngészésre adnak alkalmat.

6. A tananyag felépítése

A DIGIDEUTSCH tananyag tíz témakörből és négy korosztályszintre lebontott egységekből tevődik össze: 4–5. / 5–6. / 6–7. / 7–8. osztály szintje, és egyenként 7, témakörönként 28, tehát összesen 280 feladatlapot tartalmaz.

A DIGIDEUTSCH ily módon nem köthető egyetlen tankönyvcsaládhoz sem, ugyanakkor tartalmazza azokat a témaköröket, amelyek bármely alapfokú nyelvkönyvnek a részei. A 10 témakör a következő:

1. *Ich und meine Familie*
2. *Ich und meine Heimat*
3. *Ich und mein Hobby*

4. *Ich und der Sport*
5. *Ich, die Tiere und die Natur*
6. *Ich und die gesunde Lebensweise*
7. *Ich und die Schule*
8. *Ich und meine Wohnung*
9. *Ich und mein Beruf*
10. *Ich und die Ferien*

Valamennyi témakör nemcsak a fenti módon tartalmaz lehetőségeket, elágazásokat és választásokat a nyelvtanárok és a nyelvtanulók számára, hanem az autonóm tanulási formákat összekapcsolja az individuális információtartalmakkal. A leghétköznapiabban fogalmazva: énközpontú, hangsúlyozva ezzel a téma személyes jellegét. Az egyik fontos szándékunk ugyanis az volt, hogy a tanuló képes legyen a fenti témakörökben az önkifejezésre, s ezt úgy valósíthatjuk meg a legkövetkezetesebben, ha az egyes témakörökben sokrétű tudást kínálunk fel, de arra ösztönözzük a tanulót, hogy céltudatosan a rá illő információk ragadják meg a figyelmét, keltsek fel az érdeklődését. és nem utolsósorban arra motiválják, hogy a saját magáról szóló információkat megpróbálja adekvátan közvetíteni idegen nyelven. Az énközpontúság elvének a követése nemcsak aktuálisan, az adott feladatlap megoldására motivál, hanem fenntartja a nyelvtanulási motivációt hosszútávon is. Emellett az elv mellett fontos szempontunk volt a témakörök megfeleltethetősége is az általános iskolai kerettantervben található témaköröknek. A konkrét összefüggéseket az 5. táblázat mutatja be.

Az általános iskolai kerettantervben ajánlott témakörök	A DIGIDEUTSCH tananyag témakörei
<p><i>Család</i></p> <p>Én és a családom. Családtagok bemutatása, családfa. Családi események, közös programok. Családi ünnepek. Nagyszüleim világa.</p>	<p>1. Ich und meine Familie</p>
<p><i>Otthon</i></p> <p>Otthonom, szűkebb környezetem. Lakóhelyiségek, bútorok, berendezési tárgyak. Lakóhelyem, tágabb környezetem. Otthonok a célnyelvi országban és a nagyvilágban. Otthontalanok.</p>	<p>8. Ich und meine Wohnung</p> <p>2. Ich und meine Heimat</p>

Az általános iskolai kerettantervben ajánlott témakörök	A DIGIDEUTSCH tananyag témakörei
<p><i>Étkezés</i></p> <p>Napi étkezések. Kedvenc ételeim, italaim. Egészséges táplálkozás. Receptek, főzés, sütés, főzőműsorok. Étkezési szokások a célnyelvi kultúrában és a nagyvilágban.</p>	<p>6. Ich und die gesunde Lebensweise</p>
<p><i>Idő, időjárás</i></p> <p>Az óra. Évszakok és hónapok. A hét napjai és a napszakok. Időjárás. Időjárási rekordok. Időjárási jelenségek. Természeti katasztrófák.</p>	<p>5. Ich, die Tiere und die Natur</p> <p>10. Ich und die Ferien</p>
<p><i>Öltözködés</i></p> <p>Ruhadarabok. Kedvenc ruháim. Divat világa.</p>	<p>10. Ich und die Ferien</p>
<p><i>Sport</i></p> <p>Testrészek és mozgás. Kedvenc sportom. Sportok, sportfelszerelések. Extrém sportok. Sportversenyek, olimpia.</p>	<p>4. Ich und der Sport</p> <p>6. Ich und die gesunde Lebensweise</p>
<p><i>Iskola, barátok</i></p> <p>Iskolám, osztálytermünk. Tantárgyaim, tanárain. Osztálytársaim, barátaim. Tanórán kívüli közös programjaink. Iskolai élet más országokban.</p>	<p>7. Ich und die Schule</p> <p>3. Ich und mein Hobby</p>
<p><i>Szabadidő, szórakozás</i></p> <p>Szabadidős tevékenységek, kedvenc időtöltésem. Internet, interaktív játékok. Mozi, színház, zenehallgatás, kiállítások. Közös időtöltés barátokkal.</p>	<p>3. Ich und mein Hobby</p>

Az általános iskolai kerettantervben ajánlott témakörök	A DIGIDEUTSCH tananyag témakörei
<p><i>Természet, állatok</i></p> <p>Kedvenc állataim. Kisállatok, felelős állattartás. Kontinensek, tájegységek. Hazánk és más országok, más kontinensek élővilága.</p>	<p>5. Ich, die Tiere und die Natur</p>
<p><i>Ünnepek és szokások</i></p> <p>Az én ünnepeim. Ünnepek itthon és a nagyvilágban.</p>	<p>1. Ich und meine Familie</p>
<p><i>Város, bevásárlás</i></p> <p>Városok, települések, falvak. Épületek, utcák. Tájékozódás, útbaigazítás. Üzletek, bevásárlóközpontok, piac. Vásárlás. Látnivalók, nevezetességek a lakóhelyemen. Híres városok és nevezetességeik.</p>	<p>2. Ich und meine Heimat</p>
<p><i>Utazás, pihenés</i></p> <p>Vakáció, nyaralás. Táborok, osztálykirándulás. Közlekedési eszközök. Utazás belföldön és külföldön.</p>	<p>2. Ich und meine Heimat 10. Ich und die Ferien</p>
<p><i>Fantázia és valóság</i></p> <p>Kedvenc olvasmányaim, könyveim. Képzeletem világa. Utazás a jövőbe.</p>	<p>3. Ich und mein Hobby</p>
<p><i>Zene, művészetek</i></p> <p>Kedvenc zeném, együttesem. Film- és színházi élményeim. Kedvenc múzeumom. Kiállítások, rendezvények, koncertek. Zenei világnap.</p>	<p>3. Ich und mein Hobby</p>
<p><i>Környezetünk védelme</i></p> <p>Veszélyeztetett állat- és növényvilág. Nevezetes napok: Fák és madarak Napja, a Víz Világnapja, a Duna Napja. Szelektív hulladékgyűjtés. Környezettudatos viselkedés.</p>	<p>5. Ich, die Tiere und die Natur</p>

Az általános iskolai kerettantervben ajánlott témakörök	A DIGIDEUTSCH tananyag témakörei
<p><i>Egészséges életmód</i></p> <p>A rendszeres testedzés. A helyes táplálkozás. Betegségek és megelőzésük.</p>	<p>6. Ich und die gesunde Lebensweise</p> <p>4. Ich und der Sport</p>
<p><i>Felfedezések</i></p> <p>Nagy földrajzi felfedezések. Híres felfedezők és életútjuk.</p>	<p>3. Ich und mein Hobby</p>
<p><i>Tudomány, technika</i></p> <p>Feltalálók és találmányok. Híres feltalálók és életútjuk. A jövő technikai vívmányai.</p>	<p>3. Ich und mein Hobby</p>
<p><i>Múltunk és jövőnk</i></p> <p>Családom múltja, gyökereim. Az én jövőm. Iskolám múltja, jelene. A jövő iskolája. Lakóhelyem régen és most. A jövő városa. Földünk jövője.</p>	<p>1. Ich und meine Familie</p> <p>9. Ich und mein Beruf</p> <p>7. Ich und die Schule</p>
<p><i>Média, kommunikáció</i></p> <p>Internet, interaktív játékok, közösségi oldalak. Infokommunikációs eszközök a mindennapokban. A média szerepe a hétköznapi életben. Testbeszéd. Kommunikáció az állatvilágban.</p>	<p>A feladatlapok hivatkoznak internetes weboldalakra és filmekre.</p> <p>5. Ich, die Tiere und die Natur</p>
<p><i>Földünk és a világűr</i></p> <p>A naprendszer és a bolygók A Nap és a csillagok. Utazások az űrben.</p>	<p>5. Ich, die Tiere und die Natur</p>

5. táblázat. A DIGIDEUTSCH viszonya a kerettantervhez

Forrás: http://kerettanterv.ofi.hu/02_melleklet_5-8/index_alt_isk_felso.html

7. A témakörök belső felépítése

A DIGIDEUTSCH-ban nincsenek hagyományos értelemben vett leckék vagy leckeszövegek; a feladatlapokat a témakörben szerzett ismeretek kapcsolják össze. A leckéket – ha fogalmazhatunk így – a témát bevezető oldal helyettesíti. Ebben a formában a DIGIDEUTSCH rugalmasan alkalmazkodik az éppen tanult lecke témájához az éppen tanult évfolyamon, a DIGIDEUTSCH valamelyik témaköre mindig hozzáilleszhető a tanuló aktuális nyelvi szintjéhez is. A feladatlapokat bevezető oldalakon mindig két gyerek, Sabine és Szabolcs látható. Nevükből ítélve egy német lányról és egy magyar fiúról van szó, akik lehetnek unokatestvérek vagy barátok, a lényeg, hogy találkoztak és beszélgetnek. Őket helyeztük bele egy-egy tipikus szituációba, amelyben egymásnak kérdéseket tesznek fel. Szándékosan a gyerekek kérdeznek, hiszen egy tipikus órai szituációban mindig csak a tanár tesz fel kérdéseket, melyekre a tanuló válaszol. Mi ezt megfordítottuk, ösztönözve a tanulókat, hogy – engedve természetes kíváncsiságuknak – maguk is megfogalmazzanak kérdéseket, legyenek bátrak az idegen nyelvű interakciókban is. Valamennyi, a gyerekek által feltett kérdéshez egy-egy feladatlap kapcsolódik, ami a kérdésre közvetlen vagy közvetett módon megadja a választ. Minden 6. kérdés, illetve feladatlap valamely előző feladatlap összefoglalását vagy ismétlését szolgálja. Minden 7. kérdés, illetve feladatlap célja az ellenőrzés. Az ellenőrzés fázisában a felületre beírt válaszokat a program azonnal értékeli, de erre lehetőség van az összes feladat esetében is. A mellékletben látható egy példa a bevezető oldal felépítésére.

8. Összegzés

A DIGIDEUTSCH tananyagot a program keretében lezajlott tanártovábbképzés keretében mutattuk be, és adtuk át kipróbálásra az iskola tanárainak és tanulóinak. A nyelvtanárok részéről az első tapasztalatok pozitívak voltak, és nagyobb körben való tesztelésre biztattak bennünket. A továbbképzés során számos ötlettel gazdagodtunk, melyeket a tananyag jelenleg zajló javítási szakaszában még igyekszünk felhasználni, és a nyelvtanárok véleménye, visszajelzései alapján néhány feladatlapot meg újra át kell gondolnunk, esetleg át kell szerkesztenünk. Át kell alakítanunk például a helyes feladatmegoldás esetében használt szimbólumrendszerünket. Ehhez nagyon sok kreatív ötletet kaptunk a tananyag első bemutatásakor. Módszertani szemináriumokon a tanárjelöltjeink is megismerkedhettek a DIGIDEUTSCH tananyaggal, és sok esetben találtak mindenki számára elérhető és szabadon felhasználható, a témaköröket, a feladatokat jól kiegészítő videókat. Ezeket is szeretnénk majd a közeljövőben a tananyagba beépíteni.

BIBLIOGRÁFIA

Benedek, A. (szerk.) (2013). *Digitális pedagógia 2.0*. Budapest: Typotex.

Szabó, E. M. (2013). A laterna magicától az okostelefonig. Az online nyelvtanulás és nyelvtanítás egy lehetséges modellje. In: Benedek, A. (szerk.): *Digitális pedagógia 2.0*. Budapest: Typotex.

FORRÁS

51/2012. (XII. 21.) számú EMMI rendelet 2. melléklete, Kerettanterv az általános iskola 5-8. évfolyamára, letölthető az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet honlapjáról: http://kerettanterv.ofi.hu/02_melleklet_5-8/index_alt_isk_felso.html

Melléklet: példa egy bevezető oldalra

1. Ich und meine Familie

Klasse 4-5

Az osztály szintje a témakörön belül

Sabine und Szabolcs sehen das Familienfotoalbum.

Sie haben viele Fragen.

Szabina és Szabolcs a családi fotóalbumot nézegetik. Sok kérdésük van.

A témakör száma és címe

Az adott témakörhöz és az adott korosztály-szinthez tartozó hét kérdés

Az adott témakörhöz tartozó kép

A témakörhöz tartozó szituáció

Was sagst du deinen Eltern und Großeltern?

Wer ist in deiner Familie?

Wie kannst du grüßen?

Wie heißen deine El-

Was macht die Familie zusammen?

Kannst du das bitte wiederholen?

Kannst du das bitte kontrollieren?

Sabine és Szabolcs hét kérdést tesz fel. Minden kérdéshez egy-egy feladatlap tartozik.

BIKICS, GABRIELLA – KEGYES, ERIKA
DIGIDEUTSCH – GERMAN DIGITAL STUDY MATERIAL FOR PRIMARY SCHOOL PUPILS

The German Department for Linguistics and Literature at the University of Miskolc has developed a new digital study material for primary school children who study German at a beginner level. This study is about the conception of the study material. We describe our methodological theories and we point out the two most important elements which make our study material different from other digital, interactive or online study materials. 1. support of students with learning difficulties in language learning, 2. scopes of learning German as a second language.

